

Na osnovu člana 252. tačka 13., a u vezi sa članom 177. stav (10) Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 6/06, 75/06, 44/07, 84/09 i 48/10), ministar komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, u saradnji sa organima nadležnim za obrazovanje, donosi

PRAVILNIK O OSPOSOBLJAVANJU ZA VOZAČA MOTORNIH VOZILA

I. OPĆE ODREDBE

Član 1. (Predmet)

Ovim Pravilnikom propisuju se uvjeti, način i vrijeme trajanja osposobljavanja kandidata za vozače motornih vozila, uvjeti i način rada autoškola i obrazovnih ustanova u procesu osposobljavanja, obilježavanje vozila kojima se obavlja osposobljavanje vozača, minimum opreme kojom raspolažu autoškole, program osposobljavanja kandidata, dokumentacija i evidencija koju vode autoškole i nadležni organi.

Član 2. (Nadležnost)

- (1) Osposobljavanje za vozača motornih vozila iz teoretskog i praktičnog dijela obavljaju autoškole i obrazovne ustanove u procesu redovnog obrazovanja učenika prema obrazovnom školskom programu za profesionalne vozače, u skladu sa Zakonom o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Zakon) i ovim Pravilnikom.
- (2) Osposobljavanje kandidata za vozača motornih vozila iz prve pomoći obavlja Crveni krst/križ u Bosni i Hercegovini.

II. OSPOSOBLJAVANJE ZA VOZAČA MOTORNIH VOZILA

Član 3. (Pristup osposobljavanju)

- (1) Osposobljavanju za vozača motornih vozila može pristupiti osoba (u daljem tekstu: kandidat) koja:
 - a) ima godine života propisane Zakonom, za pojedine kategorije i potkategorije motornih vozila,
 - b) je zdravstveno sposobno za rješavanje ispitnih testova i upravljanje vozilom odgovarajuće kategorije ili potkategorije, a što se dokazuje ljekarskim uvjerenjem koje ne smije biti starije od godinu dana,
 - c) ima bosanskohercegovačko državljanstvo, prijavljeno prebivalište ili boravak u Bosni i Hercegovini, kao i strani državljanin koji u Bosni i Hercegovini ima odobren stalni ili privremeni boravak na period ne kraći od šest mjeseci,
 - d) ispunjava i druge uvjete propisane za određenu kategoriju ili potkategoriju.
- (2) U slučaju osposobljavanja za stjecanje prava upravljanja motornim vozilom za kategorije utvrđene članom 184. stav (2) tač. 3. i 4. Zakona kandidat je dužan, prilikom prijave za osposobljavanje za vozača motornog vozila, dostaviti na uvid važeću vozačku dozvolu i priložiti njenu fotokopiju.

Član 4.

(Program osposobljavanja)

- (1) Osposobljavanje za vozača motornih vozila (u daljem tekstu: osposobljavanje) obuhvata:
 - a) poznavanje propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama, sa osnovama poznavanja motornih vozila,
 - b) program prve pomoći osobama povrijeđenim u saobraćajnoj nezgodi i
 - c) upravljanje motornim vozilom.
- (2) Osposobljavanje iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama i osposobljavanje iz upravljanja motornim vozilom obavlja se na osnovu Programa osposobljavanja kandidata za vozača koji je dat u Prilogu broj 1. i čini sastavni dio ovog Pravilnika.

Član 5.

(Ugovor o osposobljavanju)

Prava i obaveze autoškole i kandidata uređuju se ugovorom u pisanom obliku, koji ima slijedeće osnovne elemente:

- a) prava i obaveze autoškole, u cilju osiguranja kvalitetnog osposobljavanja kandidata,
- b) pravo i obavezu kandidata, u skladu sa Programom osposobljavanja kandidata za vozača, s pravom promjene autoškole i mogućnosti odustajanja kandidata od obuke,
- c) definiranu cijenu nastavnog časa za pojedini nastavni predmet, korištenje vozila na ispitu, te drugih usluga koje autoškola pruža,
- d) trajanje osposobljavanja,
- e) način raskida ugovora,
- f) način rješavanja sporova,
- g) nadležnost suda u slučaju spora.

Član 6.

(Osposobljavanje iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama)

- (1) Osposobljavanje počinje obukom iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama, sa osnovama poznavanja motornih i priključnih vozila.
- (2) Nastavni čas iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama traje 45 minuta. Kandidat u toku jednog dana može imati najviše četiri nastavna časa.
- (3) Predavač teoretske nastave je prije nastavnog časa dužan izvršiti pripremu za čas u trajanju od najmanje 10 minuta.
- (4) Nastava iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama može se izvoditi istovremeno sa najviše 30 kandidata u jednoj grupi.
- (5) Autoškola je obavezna prije početka izvođenja teoretske nastave, za svaku formiranu grupu, organu nadležnom za obrazovanje dostaviti raspored izvođenja teoretske nastave koji sadrži podatke o imenima kandidata, kategorije za koju se kandidat osposobljava, datum i vrijeme izvođenja nastave, najkasnije prije započinjanja teoretske nastave na obrascu datom u Prilogu broj 2. koji čini sastavni dio ovog Pravilnika.

Član 7.

(Trajanje osposobljavanja iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama)

Broj nastavnih časova osposobljavanja iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama utvrđuje se kako slijedi:

Osposobljavanje iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja														
Kategorija/ potkategorija	Broj nastavnih časova	Dodatni časovi ako posjeduje kategoriju/potkategoriju												
		A1	B1	A	B	BE	C1	C1E	C	CE	D1	D	D1E	DE
A1	20													
B1														
A	28	10	10											
B														
C1	32	32	32	10	10	10								
D1								6	6					
D														
D1E														
DE														
Traktor, radna mašina, motokultivator	8													
Moped	12													

Član 8.

(Osposobljavanje iz Prve pomoći)

Osposobljavanje iz Prve pomoći može se izvoditi za vrijeme trajanja osposobljavanja iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama.

Član 9.

(Osposobljavanje iz upravljanja motornim vozilom)

- (1) Osposobljavanju iz upravljanja motornim vozilom može pristupiti osoba koja položi ispit iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama i ispit iz pružanja prve pomoći.
- (2) Nastavni čas iz upravljanja motornim vozilom traje 45 minuta, a nastavni blok čas traje 90 minuta. Kandidat u toku jednog dana može imati najviše dva nastavna časa ili jedan nastavni blok čas.
- (3) Instruktor vožnje je prije nastavnog časa ili blok časa dužan izvršiti pripremu za čas u trajanju od najmanje 15 minuta.
- (4) Prva četiri časa osposobljavanja izvode se na poligonu ili na cesti sa manjom frekvencijom saobraćaja, kojeg odredi nadležni organ općine, nakon čega se osposobljavanje vrši na javnoj cesti.

(5) Instruktor vožnje za vrijeme osposobljavanja kandidata obavlja obuku samo sa jednim kandidatom u vozilu.

(6) Za vrijeme obuke u vozilu, pored kandidata i instruktora vožnje, može se nalaziti i vlasnik autoškole ili osoba ovlaštena za nadzor nad radom autoškole.

Član 10.

(Osposobljavanje iz upravljanja motornim vozilom A kategorije i A1 potkategorije)

- (1) Instruktor vožnje za vrijeme osposobljavanja kandidata za kategoriju A i potkategoriju A1 daje uputstva kandidatu uz pomoć uređaja za komunikaciju na daljinu (komunikator).
- (2) Kandidat za vozača potkategorije A1 i kategorije A, za vrijeme osposobljavanja na javnoj cesti, mora na sebi imati prsluk reflektirajuće boje sa bijelim slovom "L" u plavom polju i na glavi nositi zaštitnu kacigu.

Član 11.

(Trajanje osposobljavanja iz upravljanja motornim vozilom)
Broj sati osposobljavanja iz upravljanja motornim vozilom utvrđuje se kako slijedi:

Osposobljavanje iz upravljanja motornim vozilom														
Kategorija/ potkategorija	Broj časova	Broj časova ako posjeduje kategoriju/potkategoriju												
		A1	B1	A	B	BE	C1	C1E	C	CE	D1	D	D1E	DE
A1	20													
B1	20													
A	25	5			15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
B	35	25	25	20										
BE					5									
C1					10	10								
C1E							5							
C							5	5						
CE									5					
D1									5	5				
D									10			5		5
D1E											5			
DE												5		

Član 12.

(Potvrda o završenom osposobljavanju)

- (1) O završenom osposobljavanju iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama, autoškola kandidatu izdaje potvrdu na obrascu koji je dat u Prilogu broj 3. i čini sastavni dio ovog Pravilnika.
- (2) O završenom osposobljavanju iz upravljanja motornim vozilom autoškola izdaje potvrdu na obrascu koji je dat u Prilogu broj 4. i čini sastavni dio ovog Pravilnika.

Član 13.

(Dopunski časovi i dodatno osposobljavanje)

- (1) Na zahtjev kandidata koji je završio osposobljavanje iz upravljanja motornim vozilom, autoškola organizira dopunske časove osposobljavanja iz upravljanja motornim vozilom, na način utvrđen ovim Pravilnikom, a za što se izdaje potvrda data u Prilogu broj 5. koji čini sastavni dio ovog Pravilnika.
- (2) Na zahtjev vozača, autoškola može organizirati i sprovesti dodatno osposobljavanje za kategoriju ili potkategoriju koju vozač posjeduje.

Član 14.

(Zanimanje vozač motornih vozila)

Učenici koji se školjuju za zanimanje vozač motornih vozila, kao i drugi učenici koji se nastavnim planom i programom škole osposobljavaju za upravljanje vozilom, polažu ispit iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama, pružanja prve pomoći i iz upravljanja motornim vozilom i prije navršanih 18 godina života, a nakon obavljenog osposobljavanja iz navedenih oblasti, u skladu sa nastavnim planom i programom organa nadležnog za obrazovanje i ovim Pravilnikom.

Član 15.

(Obaveze predavača teoretske nastave)

- (1) Osposobljavanje kandidata iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama, sa osnovama poznavanja motornih i priključnih vozila obavlja predavač teoretske nastave u skladu sa Zakonom i drugim propisima.
- (2) Predavač teoretske nastave obavezan je da u Dnevnik rada predavača za svakog kandidata, prije nastavnog časa,

upisuje nastavnu jedinicu i tačno vrijeme održavanja nastavnog časa.

- (3) Dnevnik o izvođenju nastave iz propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama dat je na obrascu koji je Prilog broj 6. i čini sastavni dio ovog Pravilnika.
- (4) Predavač teoretske nastave je obavezan voditi pismene funkcionalne pripreme za izvođenje teoretske nastave.

Član 16.

(Obaveze instruktora vožnje)

- (1) Osposobljavanje iz upravljanja motornim vozilom obavlja instruktor vožnje, u skladu sa Zakonom, ovim Pravilnikom i drugim propisima.
- (2) U Dnevniku rada instruktora vožnje prilikom osposobljavanja iz upravljanja motornim vozilom, instruktor je obavezan da prije nastavnog časa upisuje časove obuke po nastavnim jedinicama za svakog kandidata.
- (3) Instruktor vožnje je obavezan koristiti odmor između dva dana od minimalno 11 sati.
- (4) Dnevnik rada instruktora vožnje iz upravljanja motornim vozilom štampa se na formatu A5 i dat je na obrascu koji je Prilog broj 7. i čini sastavni dio ovog Pravilnika.
- (5) Instruktor vožnje je obavezan voditi pismene funkcionalne pripreme za izvođenje nastave u osposobljavanju iz upravljanja motornim vozilom.

Član 17.

(Dokumentacija u vozilu)

Za vrijeme osposobljavanja kandidata za vozača iz upravljanja motornim vozilom, instruktor vožnje i kandidat za vozača, pored identifikacionih dokumenata, moraju kod sebe imati i istu su dužni pokazati na zahtjev ovlaštenog lica:

- a) dokumentaciju kandidata:
 - 1) ljekarsko uvjerenje,
 - 2) uvjerenje o položenom ispitu iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama za onu kategoriju za koju se kandidat obučava i
 - 3) uvjerenje o položenom ispitu iz pružanja prve pomoći.
- b) dokumentaciju instruktora vožnje:
 - 1) vozačku dozvolu,

- 2) dozvolu instruktora vožnje za onu kategoriju za koju se kandidat u vozilu obučava,
- 3) Dnevnik rada instruktora vožnje i
- 4) pismene pripreme za izvođenje nastave osposobljavanja iz upravljanja motornim vozilom.

III. AUTOŠKOLA

Član 18.

(Sjedište autoškole)

- (1) Na ulaznim vratima autoškole je natpis sa nazivom autoškole, broj telefona i obavještenje o vremenu rada sa kandidatima.
- (2) Na vidnom mjestu treba biti istaknut cjenovnik za osposobljavanje za sve kategorije i potkategorije za koje autoškola vrši osposobljavanje i usluge koje autoškola pruža, ovjeren od strane nadležnog organa.

Član 19.

(Odobrenje za osposobljavanje)

- (1) Autoškoli se može izdati odobrenje za:
 - a) osposobljavanje kandidata iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama,
 - b) osposobljavanje kandidata iz upravljanja motornim vozilom ili
 - c) osposobljavanje kandidata iz poznavanja propisao sigurnosti saobraćaja na cestama i iz upravljanja motornim vozilom.
- (2) Autoškola koja posjeduje odobrenje samo za osposobljavanje kandidata iz upravljanja motornim vozilom, može zaključiti ugovor o obavljanju teoretske nastave sa autoškolom koja ima odobrenje za osposobljavanje kandidata iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama.

Član 20.

(Uvjeti za osposobljavanje kandidata iz poznavanja propisa)

- (1) Autoškola koja obavlja osposobljavanje iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama ispunjava slijedeće uvjete:
 - a) ima na raspolaganju prostor od najmanje 20 m², grijanje sa temperaturom od 18° do 22^oC, odgovarajuću ventilaciju, osvjetljenje sa najmanje 150 luksa i sanitarni čvor u sastavu prostora, te telefonsku liniju i prostor za smještaj dokumentacije. Smatra se da autoškola ima na raspolaganju prostor ako je isti u vlasništvu ili u zakupu na osnovu ugovora ovjerenog od strane nadležnog organa,
 - b) ima odgovarajući namještaj, školske klupe sa stolicama, tablu za pisanje,
 - c) ima šeme ili makete saobraćajnih znakova i oznaka na kolovozu,
 - d) ima šeme ili druga učila koja prikazuju saobraćajne situacije na cesti,
 - e) ima šeme ili druga nastavna sredstva za upoznavanje kandidata za vozača sa uređajima i opremom na vozilima koji su od posebnog značaja za sigurnost saobraćaja,
 - f) ima najmanje jednog predavača teoretske nastave iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama u stalnom radnom odnosu ili angažiranog na drugi način u skladu sa Zakonom o radu,
 - g) ima tekst Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama u Bosni i Hercegovini i svih pravilnika donesenih na osnovu istog,
 - h) ima kompjuter sa projektorom ili drugim uređajem za prikazivanje video sadržaja,
 - i) ima komplet propisane opreme za vozila,

- j) ima audio-vizuelne materijale koji po sadržaju obuhvataju Program osposobljavanja,
- k) ima stručnu literaturu i
- l) Program osposobljavanja kandidata za vozače.
- (2) Prilikom obavljanja teoretske nastave, potrebna površina učioničkog prostora po jednom kandidatu je najmanje 1,5 m².
- (3) Ukoliko auto škola vrši osposobljavanje samo iz poznavanja propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama, sa osnovama poznavanja motornih i priključnih vozila, obavezna je imati najmanje jednog predavača teoretske nastave u stalnom radnom odnosu.

Član 21.

(Uvjeti za osposobljavanje kandidata iz upravljanja motornim vozilom)

- (1) Autoškola koja vrši osposobljavanje iz upravljanja motornim vozilom ispunjava slijedeće uvjete:
 - a) ima na raspolaganju opremljen kancelarijski prostor površine najmanje 10 m², sa sanitarnim čvorom i koji nije dio ugostiteljskog ili stambenog prostora, sa telefonskom linijom, kompjuter i prostor za smještaj dokumentacije. Smatra se da autoškola ima na raspolaganju prostor ako je isti u vlasništvu ili u zakupu na osnovu ugovora ovjerenog od strane nadležnog organa,
 - b) ima dva ili više instruktora vožnje koji su u stalnom radnom odnosu,
 - c) ima poligon u vlasništvu ili zakupu na osnovu ugovora, ovjeren od nadležnog organa ili odluku nadležnog organa da se određeni dio ceste, sa manjom frekvencijom saobraćaja, koristi za obavljanje početnog dijela osposobljavanja u upravljanju vozilom,
 - d) ima nastavni plan i program osposobljavanja kandidata za vozače,
 - e) ima dokaz o posjedovanju potrebnog broja vozila u vlasništvu autoškole ili lizingu.
- (2) Osposobljavanje kandidata iz upravljanja motornim vozilom obavlja autoškola koja ima odgovarajući broj vozila u vlasništvu ili lizingu i to:
 - a) najmanje dva vozila B kategorije ili
 - b) najmanje dva vozila od kojih je jedno vozilo B kategorije a drugo vozilo C1, D1 potkategorije ili C, D kategorije.
- (3) Autoškola koja ispunjava uvjete u pogledu broja vozila u vlasništvu i lizingu iz stava (2) ovog člana, može angažirati vozilo C, D kategorije ili C1, D1 potkategorije, kao i odgovarajuća priključna vozila druge autoškole, organizacije ili drugog lica na osnovu ugovora o zakupu.

IV. VOZILA KOJIMA SE OBAVLJA OSPOSOBLJAVANJE

Član 22.

(Obilježavanje vozila "L" tablicom)

- (1) Vozila kojima se obavlja osposobljavanje kandidata iz upravljanja motornim vozilom obilježavaju se "L" tablicom.
- (2) Tablica iz stava (1) ovog člana ima oblik kvadrata, plave je boje i na njoj je bijelom bojom napisano latinično slovo "L".
- (3) Dužina stranica tablice za motocikle i lake motocikle iznosi 12 x 12 cm.
- (4) Dužina stranica tablice za ostala motorna vozila iznosi 16 x 16 cm.
- (5) Širina linije kojom je ispisano slovo "L" na tablici za motocikle iznosi 1,5 cm, a za ostala vozila 2 cm.

- (6) Tablicu izrađuje autoškola na magnetnoj podlozi od reflektirajućeg materijala tako što se ispod slova "L" upisuje registarski broj vozila.
- (7) Dimenzije i izgled tablica "L" dat je na obrascu koji je Prilog broj 8. i čini sastavni dio ovog Pravilnika.

Član 23.

(Broj tablica na vozilu)

- (1) Na vozilo kategorije A i potkategorije A1, postavlja se samo jedna tablica na zadnjoj strani, neposredno iznad ili ispod registarske tablice.
- (2) Na ostalim vozilima postavljaju se po dvije tablice, jedna na prednjoj, a druga na zadnjoj strani vozila.
- (3) Ako se osposobljavanje vrši na vozilu koje vuče priključno vozilo, jedna tablica se postavlja na prednjoj strani vučnog, a druga na zadnjoj strani priključnog vozila.

Član 24.

(Natpis na vozilima)

- (1) Na bočnim stranama vozila kojim se obavlja osposobljavanje kandidata, nalazi se ispisan naziv autoškole.
- (2) Natpis iz prethodnog stava ima dimenzije 600 x 300 mm i prikazan je na obrascu koji je dat u Prilogu broj 9. i čini sastavni dio ovog Pravilnika.

Član 25.

(Tabla vozila autoškole)

- (1) Tabla za označavanje vozila autoškole je svijetleća i ima dimenzije 630 x 200 mm i na njoj je ispisan tekst "Autoškola" i slovo "L" na lijevoj strani table.
- (2) Tabla se postavlja na najvišem dijelu vozila B kategorije, a na vozilima drugih kategorija i potkategorija sa kabinom postavlja se na krovu kabine vozila.
- (3) Izgled table prikazan je na obrascu koji je je Prilog broj 10. i čini sastavni dio ovog Pravilnika.

Član 26.

(Vozila)

- (1) Osposobljavanje iz upravljanja motornim vozilom obavlja se vozilom koje ispunjava propisane tehničke uvjete i standarde, u pogledu dimenzija, mase, osovinskog opterećenja, uređaja i opreme kako slijedi:
- a) kategorija A, motocikl, čija zapremina motora premašuje 125 cm³, a snage iznad 11 KW, a najviše 25 KW, koji je sposoban da razvije brzinu od najmanje 100 km/h.
- b) kategorija B, putnička motorna vozila, ne starija od 12 godina i koja imaju:
- 1) najveću dozvoljenu masu manje od 3.500 kg,
 - 2) više od tri, a manje od devet sjedišta,
 - 3) više od troja vrata,
 - 4) sposobnost razviti brzinu od najmanje 100 km/h,
 - 5) duple komande sa ugrađenim zvučnim ili svjetlosnim signalima.
- c) kategorija BE, skupovi vozila čija se vučna vozila ubrajaju u kategoriju B, a priključna vozila imaju najveću dopuštenu masu preko 750 kg koja nije veća od mase vučnoga vozila bez tereta, a ukupna dopuštena masa vučnog i priključnog vozila nije veća od 3.500 kg. Vučna vozila trebaju biti opremljena duplim komandama sa ugrađenim zvučnim ili svjetlosnim signalima. Skup vozila treba biti sposoban da razvije brzinu vožnje od najmanje 80 km/h.
- d) kategorija C, motorna vozila za prijevoz tereta, čija je najveća dozvoljena masa veća od 7.500 kg i ima

opremu za automatsku registraciju podataka (tahograf), samo u svrhu osposobljavanja,

- e) kategorija CE, skupovi vozila čija se vučna vozila ubrajaju u kategoriju C, a priključna vozila imaju najveću dozvoljenu masu veću od 750 kg, a nosivost minimalno 3.000 kg.
- f) kategorija D, motorna vozila za prijevoz lica, koja osim sjedišta za vozača imaju:
- 1) više od osam sjedišta,
 - 2) dužinu najmanje 10 metara, a širinu najmanje 2,4 metra,
 - 3) sposobnost da razviju brzinu od najmanje 80 km/h,
 - 4) opremu za automatsku registraciju podataka (tahograf), samo u svrhu osposobljavanja,
 - 5) ugrađene duple komande.
- g) kategorija DE, skupovi vozila sposobni da razviju brzinu vožnje od najmanje 80 km/h, čija se vučna vozila ubrajaju u kategoriju D, a priključna vozila se ne koriste za prijevoz lica i imaju:
- 1) najveću dozvoljenu masu veću od 750 kg,
 - 2) zatvoren tovarni prostor, najmanje 2 m širine i 2 m visine.
- h) potkategorija A1, laki motocikl sa dva točka bez prikolice, čija je radna zapremina motora od 80 cm³ do 125 cm³, snaga ne prelazi 11 KW, u stanju da ostvari brzinu istu ili veću od 80 km/h,
- i) potkategorija B1, tricikl i četverocikl,
- j) potkategorija C1, motorna vozila za prijevoz tereta, čija je najveća dozvoljena masa veća od 4.000 kg, a manja od 7.500 kg, sposobna da razviju brzinu od najmanje 80 km/h, opremljena sistemom za automatsko registriranje podataka (tahograf), samo u cilju edukacije,
- k) potkategorija C1E, skup vozila dug najmanje 8 m i sposoban da razvije brzinu od najmanje 80 km/h, čija se vučna vozila ubrajaju u potkategoriju C1, a priključna vozila imaju najveću dozvoljenu masu veću od 2.000 kg, s tim da najveća dozvoljena masa skupa vozila ne prelazi 12.000 kg, i da najveća dozvoljena masa priključnog vozila ne prelazi masu neopterećenog vučnog vozila,
- l) potkategorija D1, motorna vozila koja služe za prijevoz lica, i koja osim sjedišta za vozača, imaju više od osam, a ne više od 16 sjedišta,
- m) potkategorija D1E, skupovi vozila čija se vučna vozila ubrajaju u potkategoriju D1 i imaju širinu najmanje 2,4 m, a priključna vozila imaju najveću dozvoljenu masu veću od 750 kg, s tim da najveća dozvoljena masa ovog skupa vozila ne prelazi 12.000 kg, a najveća dozvoljena masa priključnog vozila ne prelazi masu neopterećenog vučnog vozila i da se priključno vozilo ne koristi za prijevoz lica.
- (2) Za vozila iz stava (1) ovog člana, kad su u pitanju skupovi vozila, vučna vozila moraju ispunjavati uvjete propisane stavom (1) ovog člana, a koji se odnose na kategorije i potkategorije u koje ta vučna vozila spadaju.

Član 27.

(Opremljenost vozila)

Vozila kojima se obavlja osposobljavanje, izuzev vozila A kategorije i A1 potkategorije, imaju:

- a) duple komande,
- b) uređaj sa duplim komandama, na vozilu B kategorije, koji daje zvučne ili svjetlosne signale,

- c) dva unutrašnja i četiri vanjska ogledala na vozilu B kategorije koja kandidatu i instruktoru vožnje omogućavaju pregled vožnje,
- d) najmanje dva vanjska ogledala za skup vozila BE kategorije i dva ogledala za instruktora vožnje,
- e) najmanje četiri vozačka ogledala s vanjske strane prednjeg dijela vozila C1, C, D1 i D kategorije i
- f) aparat za gašenje požara.

Član 28.

(Osobe sa invaliditetom)

Osobe sa invaliditetom mogu se osposobljavati iz upravljanja motornim vozilom na vlastitom ili iznajmljenom vozilu, pod uvjetom da za vrijeme osposobljavanja koriste potrebna pomagala, odnosno da se osposobljavaju na motornom vozilu sa automatskim mjenjačem ili na vozilu koje je specijalno prilagođeno njihovim tjelesnim nedostacima utvrđenim uvjerenjem o ljekarskoj sposobnosti.

Član 29.

(Vođenje evidencije)

- (1) Autoškola vodi matičnu knjigu, ovjerenu od strane nadležnog organa, koja se čuva kao dokument trajne vrijednosti. Matična knjiga sadrži slijedeće podatke:
 - a) redni broj,
 - b) prezime, ime oca, ime,
 - c) datum rođenja,
 - d) ljekarsko uvjerenje broj i naziv ustanove koja ga je izdala,
 - e) potvrda o završenoj teoretskoj nastavi, datum i broj,
 - f) potvrda o uspješno završenoj nastavi iz pružanja prve pomoći povrijeđenim u saobraćajnoj nezgodi, datum i broj,
 - g) potvrda o završenom osposobljavanju iz upravljanja motornim vozilom, datum i broj,
 - h) napomena.
- (2) Autoškola arhivira i čuva dvije godine:
 - a) ugovor o osposobljavanju,
 - b) potvrdu o završenom programu osposobljavanja,
 - c) dnevnik rada instruktora vožnje i
 - d) dnevnik rada o izvođenju nastave iz propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama.

Član 30.

(Opći principi kontrole)

- (1) Nadzor nad provođenjem ovog Pravilnika provode organi nadležni za obrazovanje putem stručnog organa.
- (2) Prilikom nadzora utvrđuje se:
 - a) ispunjenost uvjeta za rad u pogledu prostorija, angažiranih instruktora, predavača teoretske nastave i vozila,
 - b) vođenje evidencija,
 - c) sprovođenje obuke iz poznavanja propisa o osposobljavanju, obuke u skladu sa programom prve pomoći i obuke iz upravljanja motornim vozilom.

Član 31.

(Prilozi Pravilnika)

Obrasce date u prilozi ovog Pravilnika izdaje organ entiteta, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, nadležan za obrazovanje.

V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 32.

(Prestanak važenja)

Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaje primjena odredaba čl. 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59. 62., 64., 65., 67. i 68. Pravilnika o osposobljavanju za vozača

motornih vozila ("Službeni glasnik BiH", br. 15/07, 20/07, 41/07 i 43/07) u dijelu koji se odnosi na osposobljavanje za vozača motornih vozila.

Član 33.

(Započeto osposobljavanje)

Izuzetno odredbi člana 32. ovog Pravilnika, kandidati za vozače koji su osposobljavanje za vozača započeli prema Pravilniku o osposobljavanju za vozača motornih vozila ("Službeni glasnik BiH", br. 15/07, 20/07, 41/07 i 43/07), završit će osposobljavanje po odredbama propisa koji je bio na snazi u vrijeme započinjanja osposobljavanja.

Član 34.

(Stupanje na snagu i primjena)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-02-2-3455/12

23. maja 2012. godine

Sarajevo

Ministar

Damir Hadžić, s. r.

Prilog br. 1

PROGRAM

OSPOSOBLJAVANJA KANDIDATA ZA VOZAČA

Cilj programa: Kandidat za vozača u dovoljnoj mjeri osposobljen kako bi upravljao vozilom samostalno i sigurno, u skladu sa propisima.

Kandidat za vozača, nakon sprovedenog osposobljavanja, mora u svakom trenutku imati znanje, vještine i sposobnosti da:

- poznaje propise kojima se uređuje odvijanje saobraćaja, a posebno one koji su namijenjeni sprječavanju nastanka saobraćajnih nezgoda,
- ima razvijenu svijest o ponašanju u skladu sa saobraćajnim propisima,
- primjenjuje tehnike sigurne vožnje,
- posjeduje visok stepen saobraćajne kulture,
- poznaje karakteristike vozila na kom se obučava, ima razvijenu svijest o značaju tehničke ispravnosti vozila za sigurnu vožnju i u stanju je otkriti sve veće tehničke kvarove na vozilu, a posebno one koji predstavljaju rizik za sigurnost,
- prepoznata opasnosti u saobraćaju i cijeni njihovu ozbiljnost,
- ima razvijene vještine i navike za sigurno i samostalno upravljanje vozilom, dovoljno vlada vozilom kako ne bi došlo do opasnih situacija i primjereno reagira ako takve situacije nastupe,
- vodi računa o svim faktorima koji utječu na ponašanje u vožnji (npr. alkohol, umor, slabi vid, itd.) kako bi u potpunosti zadržao sve sposobnosti potrebne za sigurnu vožnju,
- garantira sigurnost ostalih učesnika u saobraćaju na cestama, a posebno najslabijih i najizloženijih, pokazujući puno poštovanje drugih.

I. OSPOSOBLJAVANJE IZ POZNAVANJA PROPISA O SIGURNOSTI SAOBRAĆAJA NA CESTAMA

Potreban broj nastavnih sati osposobljavanja kandidata za vozače motornih vozila određene kategorije, odnosno potkategorije prikazan je tabelarnim pregledom u članu 7. ovog Pravilnika, a izrađen je prema sadržajima utvrđenim Programom osposobljavanja.

- A) **Sadržaj programa osposobljavanja za kategorije/potkategorije A1, B1, A, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE i vozače mopeda, traktora, radnih mašina i motokultivatora**

- **Propisi u cestovnom saobraćaju:** izrazi, kategorije vozila, uvjeti za upravljanje vozilom, stjecanje prava na upravljanje, obaveze i odgovornosti učesnika u saobraćaju;
 - **Ponašanje učesnika u saobraćaju:** saobraćajna kultura, solidaran i human međusobni odnos učesnika u saobraćaju, stavovi i navike, opreznost i pažnja u saobraćaju, uočavanje saobraćajne situacije, procjena opasnosti saobraćajne situacije i proces donošenja pravilne odluke, pravovremeno reagiranje, vrijeme reagiranja, komunikacija između učesnika u saobraćaju, defanzivna vožnja, rizično ponašanje, ponašanje kod prisustva alkohola, opojnih droga ili lijekova u organizmu, utjecaj psihofizičkog stanja i umora, ponašanje učesnika u saobraćaju kao osnovni uzrok saobraćajnih nezgoda, opasnosti vožnje noću;
 - **Cesta kao faktor sigurnosti:** karakteristike različitih vrsta cesta, kolovoz i stanje kolovoza, prijanjanje, sile koje djeluju na vozilo, razmak i procjena razmaka između vozila u vožnji, zaustavna cesta vozila, put kočenja i put reagiranja, elementi koji utječu na dužinu puta reagiranja i puta kočenja, radovi na cesti;
 - **Znakovi u saobraćaju:** saobraćajni znakovi, vrste, naziv, značenje, saobraćajna svjetla i svjetlosne oznake, oznake na kolovozu i drugim površinama, znaci koje daju ovlaštena lica, zvučni i svjetlosni znaci, postupanje prema znakovima u saobraćaju;
 - **Uočavanje saobraćajnih uvjeta i situacije:** uvjeti vidljivosti, vremenske prilike, opažanje i uočavanje saobraćajne situacije, percepcija, predviđanje, osmatranje iz vozila, uočavanje promjene saobraćajnih uvjeta;
 - **Ostali učesnici u cestovnom saobraćaju:** posebni rizici vezani uz nedostatak iskustva ostalih učesnika u saobraćaju, pješaci, obaveze vozača prema pješacima, najugroženiji učesnici u saobraćaju, djeca, osnovne psihofizičke karakteristike djeteta-učesnika u saobraćaju koje zahtijevaju posebnu pažnju vozača, lica sa invaliditetom, biciklisti, vozači mopeda, novi vozači;
 - **Saobraćajna pravila:** radnje vozilom u saobraćaju, uključivanje u saobraćaj i procjena trenutka uključivanja u funkciji brzine i razmaka, kretanje vozila, brzina i procjena brzine kretanja vozila, skretanje, propuštanje vozila i prednost prolaza, saobraćaj na raskrsnici, upravljanje saobraćajem na raskrsnici, mimoilaženje, pretjecanje i obilaženje, zaustavljanje i parkiranje, saobraćaj na prijelazu ceste preko željezničke pruge, saobraćaj na auto cesti, brzom cesti i cesti namijenjenoj isključivo za saobraćaj motornih vozila, saobraćaj u tunelu, vozila pod pratnjom i vozila s pravom prvenstva prolaza;
 - **Vozilo u funkciji sigurnosti saobraćaja:** dokumenti, osnove funkcioniranja uređaja na vozilu, oprema vozila, zauzimanje pravilnog položaja vozača u vozilu, vidljivost iz vozila, vozačka ogledala, instrument tabla u vozilu, svjetlosno-signalni uređaji i upotreba, sigurnosni pojas i naslon za glavu, uređaj za upravljanje, uređaj za zaustavljanje, vješanje, pneumatici, sigurnosni uređaji, vuča vozila, prijevoz tereta, prijevoz lica, značaj korištenja specijalnih sjedalica za prijevoženje djeteta u automobilu, zanačenje oznaka na sjedalicama, registracija i tehnički pregled, postupak u slučaju kvara na vozilu, opasnosti koje mogu prouzrokovati nepričvršteni predmeti u vozilu pri naglom zaustavljanju, mjere kod napuštanja vozila, ekonomska i ekološka prihvatljiva vožnja;
 - **Vožnja u naselju (gradu):** cesta s jednosmjernim saobraćajem, vožnja cestom s više saobraćajnih traka, preostrojanje, izbor saobraćajne trake, kružni tok saobraćaja, javni gradski prijevoz putnika, vožnja u koloni, zaustavljanje i parkiranje;
 - **Vožnja van naselja (grada):** uključivanje i isključivanje iz saobraćaja, razmak između vozila, vožnja u koloni, pretjecanje i obilaženje, zaustavljanje, okretanje, vožnja unazad, vožnja u krivinama, vožnja na uzdužnom nagibu;
 - **Dužnosti u slučaju saobraćajne nezgode:** obaveze, postupak, sigurnosne mjere;
 - **Vožnja u posebnim uvjetima:** smanjena vidljivost, noć, vremenski uvjeti, kiša, magla, zimski uvjeti, ograničenja saobraćaja.
- B) Sadržaj posebnog programa osposobljavanja za kategorije/potkategorije A1, A, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE.**
- a) Za kategoriju/potkategoriju A, A1 i vozače mopeda:**
- Korištenje zaštitne opreme;
 - Uloga i značaj zaštitne kacige;
 - Uočljivost vozila tih kategorija od strane ostalih učesnika u cestovnom saobraćaju;
 - Faktori saobraćajnog rizika;
 - Vozila u funkciji sigurnosti cestovnog saobraćaja.
- b) Za kategorije i potkategorije C, CE, C1 i C1E:**
- Specifičnosti vezane za konstrukciju i funkcioniranje motora i uređaja, zaštita protiv smrzavanja, upotreba i funkcioniranje kočionog sistema, sistema za reguliranje brzine te ABS sistema – tipovi, upotreba, funkcioniranje, glavni dijelovi, korištenje i svakodnevno održavanje sistema za spajanje vučnog i priključnog vozila, preventivno održavanje vozila;
 - Tahograf, zapisni list, trajanje upravljanja vozilom, obavezni odmori vozača, obaveze vozača po osnovu drugih propisa kojima je regulirana ova oblast;
 - Propisi vezani za upotrebu opreme za ograničenje brzine kretanja, pravilna upotreba i održavanje pneumatika, te mjere kod skidanja i zamjene guma na vozilu;
 - Nosivost vozila, masa, ukupna masa, najveća dozvoljena masa, osovinsko opterećenje;
 - Dimenzije vozila i ograničenje vidnog polja vezanog uz karakteristike vozila;
 - Prijevoz tereta i lica, prijevozna dokumentacija, odgovornost vozača, prijevoz i isporuka tereta u skladu s propisanim uvjetima;
 - Sigurnosni faktori vezani za prijevoz tereta, vanredni prijevoz, prijevoz opasnih materija, prijevoz specijalnih tereta, označavanje vozila, oprema, kontrola tereta, različite vrste tereta, utovar i istovar tereta i upotreba sredstava za utovar;
- c) Za kategorije/potkategorije D, DE, D1, D1E:**
- Odgovornost vozača vezana za prijevoz lica;
 - Vrste prijevoza;
 - Udobnost i sigurnost putnika, prijevoz djece;
 - Označavanje autobusa;
 - Nadzor i pregled autobusa prije polaska;
 - Odnos vozača prema putnicima;
 - Dokumentacija potrebna za prijevoz.
- II. OSPOSOBLJAVANJE IZ POZNAVANJA MOTORNIH I PRIKLJUČNIH VOZILA**
- A) Sadržaj programa osposobljavanja za kategorije/potkategorije A1, B1, A, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE i vozače mopeda, traktora, radnih mašina i motokultivatora:**
- a) Motori SUS**
1. Podjela motora sa unutrašnjim sagorijevanjem,
 2. Osnove rada motora SUS,

3. Princip rada četverotaktnog OTO motora,
4. Principi rada četverotaktnog dizel motora,
5. Osnovne razlike između OTO motora i dizel motora,
6. Uređaj za dovod goriva,
7. Električni uređaji na motoru,
8. Uređaj za podmazivanje,
9. Ostali uređaji motora.

b) Motorna vozila

1. Uređaj za upravljanje vozilom,
2. Uređaj za zaustavljanje vozila,
3. Uređaj za osvijetljavanje ceste,
4. Uređaj za označavanje vozila,
5. Uređaj za davanje svjetlosnih znakova,
6. Ostali uređaji od posebnog značaja za sigurnost saobraćaja,
7. Podjela motornih vozila po namjeni,
8. Težina vozila i raspored težine na točkove.

c) Uređaji na traktorima i njihovim prikolicama

d) Uređaji na radnim mašinama

e) Uređaji na motociklu i mopedu

III. OSPOSOBLJAVANJE IZ UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM

A) Sadržaj osposobljavanja na poligonu za kategoriju A i potkategoriju A1

Prvi dio osposobljavanja kandidat sprovodi na saobraćajnom poligonu, ili na za to označenim posebnim površinama, gdje se stječe sposobnost izvođenja posebnih radnji s kojima treba dokazati da vlada tehnikom vožnje vozila određene kategorije/potkategorije A i A1 što je uvjet za sigurno uključivanje i upravljanje vozilom u saobraćaju.

Priprema vozila za vožnju

Kandidat za vozača motornog vozila mora biti osposobljen za pripremu vozila za vožnju kako bi njime sigurno upravljao u saobraćaju. Radnje koje spadaju u pripremni dio vožnje u osposobljavanju:

- namještanje zaštitne opreme (rukavice, odjeća, obuća, zaštitna kaciga);
- provjeravanje zvučnih znakova upozorenja, prilagodavanje ogledala, uključivanje svjetala, puštanje motornog vozila u rad.

Posebne radnje za koje se kandidat osposobljava

- **Skidanje vozila sa nožica i postavljanje vozila na nožice** (kandidat mora skinuti vozilo s nožica, pravilno sjesti na njega, sići i pravilno postaviti vozilo na nožice);
- **Guranje vozila bez pomoći motora** hodajući uz vozilo (kandidat gura vozilo po krugu ulijevo, zatim udesno, te nakon toga postavi vozilo na startnu poziciju);
- **Parkiranje vozila na njegove nožice** (kandidat mora sići s vozila, postaviti vozilo na nožice, isključiti sve uređaje, te vozilo zaštititi od pokretanja ili pada).

Vožnja malom brzinom u pravcu i zaustavljanje

Izvođenje ove radnje vrši se polaženjem sa mjesta uz održavanja pravca i ravnoteže u drugom stepenu prijenosa u prostoru obilježenom linijom debljine 0,2 (m) dužine 35 (m) i širina 0,5 (m), sa zaustavljanjem ispred linije, zatim okretanje vozila i vožnja u suprotnom smjeru u istom prostoru. Pri izvođenju ove radnje kandidat mora držati noge na stalcima, pravilno koristiti spojnicu, akcelerator i kočnice i ne smije nogama dotjecati tlo, niti vozilom izlaziti iz označenog prostora.

Slalom-vožnja malom brzinom

Prilikom izvođenja ove radnje kandidat mora voziti slalom između čunjeva u nizu, međusobnog razmaka od 1,5 dužine motocikla, u obilježenom i čunjevima označenom prostoru širine 2,5 (m), brzinom 5-10 (km/h). Obje noge moraju

biti na stalcima. Pri izvođenju ove radnje kandidat mora pravilno koristiti spojnicu, akcelerator i kočnice. Ne smije nogama dotjecati tlo, dotjecati ili obarati čunjeve, niti smije vozilom izlaziti iz označenog prostora. Čunjevi ne mogu biti manji od 35 cm od tla.

B) Sadržaj osposobljavanja koje se sprovodi na javnoj cesti za kategoriju A i potkategorije A1

Uključivanje u saobraćaj i isključivanje iz saobraćaja: utvrđivanje saobraćajnih uvjeta, upotreba pokazivača smjera, kontrola vozila, izbor trenutka za uključivanje, propuštanje pješaka i vozila, mjere opreznosti, zaustavljanje vozila, isključivanje vozila iz saobraćaja, silazak s vozila i ostavljanje vozila.

Vožnja na javnoj cesti: položaj vozila u saobraćajnoj traci, izbor saobraćajne trake, održavanje razmaka u nizu (koloni), kontrola vozila, rukovanje upravljačem i uređajima, mijenjanje stepena prijenosa ako vozilo nema automatski mjenjač, ubrzavanje i usporavanje, kočenje i zaustavljanje, prilagodavanje brzine saobraćajnim uvjetima bez ometanja drugih vozača, pravilno mimoilaženje, održavanje bočnog razmaka, propuštanje vozila pri mimoilaženju, vožnja po uzbrdici i nizbrdici, praćenje odvijanja saobraćaja, korištenje vozačkih ogledala.

Vožnja u krivinama: usporavanje, kočenje, odnosno prilagodavanje brzine kretanja saobraćajnoj situaciji i uvjetima.

Približavanje i vožnja u raskrsnici: prestrojavanje, vožnja u raskrsnici, skretanje ulijevo i udesno, izbor saobraćajne trake, promjena saobraćajne trake, propuštanje vozila, odnos prema pješacima.

Postupanje prema znakovima u saobraćaju: saobraćajne znakove koje daje ovlaštena osoba, svjetlosno-signalni uređaji-semafor, saobraćajni znakovi, dopunske table, oznake na kolovozu.

Pretjecanje i obilaženje: pravilan postupak kod pretjecanja i obilaženja, provjera saobraćajnih uvjeta, upotreba pokazivača pravca, prilagodavanje brzine kretanja.

Uključivanje: postupak uključivanja na autocestu, brzoj cesti ili cesti namijenjenoj za saobraćaj motornih vozila i isključivanje s tih cesta, korištenje saobraćajne trake za usporavanje i ubrzavanje.

Prilagodavanje brzine vožnje: prilagodavanje brzine vožnje prema stanju kolovoza i saobraćajnim uvjetima, radnji koju izvodi, prema maksimalno dozvoljenoj brzini s obzirom na vrstu vozila, u odnosu na vrstu ceste i brzinu vozila prema drugim učesnicima u saobraćaju.

Vožnja u posebnim uvjetima: obuhvata vožnju danju, noću, po kiši, magli i ostalim vramenskim uvjetima koji ograničavaju vožnju i vidljivost.

Upravljanje vozilom na saobraćajnicama sa posebnim karakteristikama: saobraćajnice sa posebnim karakteristikama su raskrsnice sa kružnim tokom saobraćaja, prijelaz ceste preko željezničke ili tramvajske pruge u nivou, (ukoliko postoje u mjestu održavanja ispita), vožnja uz stajališta vozila javnog gradskog prijevoza putnika, vožnja na uzbrdicama i nizbrdicama.

Odnos prema drugim učesnicima u saobraćaju: prema djeci, nemoćnim osobama, invalidima, pješacima, biciklistima i drugim učesnicima, prema vozilima javnog gradskog prijevoza putnika, nepravilno, nekorektno i nepredvidivo reagiranje, reagiranje na greške drugih učesnika u saobraćaju, praćenje postupaka drugih učesnika u saobraćaju, ugrožavanje ili ometanje drugih učesnika.

C) Sadržaj osposobljavanja koje se sprovodi na javnoj cesti za vozača vozila B i B1 kategorije/potkategorije

Ospostavljanje kandidata se sprovodi na javnoj cesti u stvarnim saobraćajnim uvjetima (danju).

Kandidat za vozača se osposobljava da bude sposoban izvršiti pripremu vozila za vožnju i sigurno upravljanje u saobraćaju, i dužan je prije početka ispita pokazati što obuhvata:

- Pregled prije upotrebe (provjeriti nivo ulja u motoru, tečnost za hlađenje, tečnost za pranje vjetrobrana, tečnost za kočnice, provjeriti opremu vozila i njeno korištenje – pripremiti vozilo za vuču, postaviti sigurnosni trokut);
- Prilagodavanje sjedišta, zauzimanje pravilanog položaja, prilagodavanje vozačkih ogledala, vezanje sigurnosnih pojaseva i prilagodavanje naslona za glavu;
- Uključivanje u saobraćaj i isključivanje iz saobraćaja: utvrđivanje saobraćajnih uvjeta, upotreba pokazivača pravca, izbor trenutka za uključivanje, propuštanje pješaka i vozila, zaustavljanje, mjere pažnje, ostavljanje vozila;
- Polazak vozilom na uzbrdici i nizbrdici uz korištenje pomoćne i radne kočnice;
- Polukružno okretanje vozila, održavanje ispravnog položaja unutar saobraćajne trake;
- Parkiranje vozila i napuštanje parkirališta (okomito ili koso, na ravnoj podlozi, u uzbrdici ili nizbrdici). Kandidat mora pravilno najaviti izvođenje radnje, pratiti uvjete i koristiti vozačka ogledala. Kandidat je parkiranje izveo pravilno ako je parkirao vozilo paralelno sa ivičnjakom na razmaku od njega 10 do 20 cm;
- **Vožnja i ponašanje u saobraćaju:** položaj vozila u saobraćajnoj traci, održavanje razmaka u nizu (koloni), kontrola vozila, promjena stepena prijenosa, ubrzavanje i usporavanje, kočenje i zaustavljanje, prilagodavanje brzine saobraćajnim uvjetima, pravilno mimoilaženje i propuštanje vozila, vožnja u krivinama, vožnja na uzbrdici i nizbrdici;
- **Vožnja u raskrsnicima:** približavanje, prestrojavanje, vožnja različitim tipovima raskrsnica, prilagodavanje brzine vožnje, uočavanje saobraćajne situacije, odnos prema drugim učesnicima u saobraćaju, propuštanje vozila, izbor saobraćajne trake, skretanje;
- **Postupanje prema znakovima u saobraćaju:** koje daje ovlaštena osoba, svjetlosno–signalnim urađajima–semaforima, saobraćajnim znakovima, oznakama na kolovozu;
- **Uključivanje:** na autocestu ili brzu cestu ili cestu rezerviranu za saobraćaj motornih vozila i isključivanje s tih cesta, korištenje trake za ubrzavanje i usporavanje;
- **Prilagodavanje brzine vožnje:** prema uvjetima ceste i saobraćaja, prema radnji koju izvodi, prema maksimalno dozvoljenoj brzini u odnosu na vrstu ceste, prema drugim učesnicima u saobraćaju;
- **Pretjecanje i obilaženje:** ispravnost postupka pretjecanja i obilaženja, provjera saobraćajnih uvjeta, upotreba pokazivača pravca, prilagodavanje brzine vožnje, postupak kad pretječe drugo vozilo;
- Vožnja u gradu-naselju i van grada-naselja;
- **Vožnja u posebnim uvjetima:** dan (smanjena vidljivost), noć, kiša, magla, snijeg ako to uvjeti dozvoljavaju;
- **Vožnja saobraćajnicama sa posebnim karakteristikama:** kružni tok saobraćaja, prijelaz preko željezničke ili tramvajske pruge u nivou, (ukoliko postoje u mjestu sprovođenja vozačkog ispita), vožnja uz stajališta vozila javnog gradskog prijevoza putnika, vožnja uzbrdicama i nizbrdicama;
- **Odnos prema drugim učesnicima u saobraćaju:** prema djeci, nemoćnim osobama, invalidima, pješacima, biciklistima i drugim učesnicima, prema vozilima javnog gradskog prijevoza putnika, nepravilno, nepredvidivo

reagiranjem, reagiranjem na greške drugih učesnika, praćenje postupaka drugih učesnika u saobraćaju, ugrožavanje ili ometanje drugih učesnika.

D) Sadržaj osposobljavanja koje se sprovodi na javnoj cesti za vozača BE kategorije

Osposobljavanje se sprovodi na javnoj cesti u stvarnim saobraćajnim uvjetima. Osposobljavanje se sprovodi na način kao i za B kategoriju uz dodatne zahtjeve koje kandidat mora ispuniti.

Priprema vozila za vožnju: Kandidat za vozača se osposobljava tako da može pokazati da je sposoban ispuniti i dodatne zahtjeve:

- provjeriti mehanizam spajanja vučnog i priključnog vozila, kočionih i elektroničkih spojeva,
- provjeriti faktore sigurnosti u vezi s opterećenjem priključnog vozila.

Spajanje i odvajanje vučnog i priključnog vozila: radnja se izvodi tako da kandidat mora spojiti vučno i priključno vozilo, na način da priključno vozilo bude pokraj vučnog vozila u ravnini. Kandidat se mora dovesti vučnim vozilom ispred priključnog vozila, zaustaviti se i vožnjom unazad približiti se priključnom vozilu, vodeći pri tom računa o ispravnosti postupaka. Spajanje mora biti pravilno izvedeno. Nakon toga mora provjeriti rad svjetlosno–signalnih uređaja.

Uključivanje u saobraćaj i isključivanje iz saobraćaja: utvrđivanje saobraćajnih uvjeta, upotreba pokazivača pravca, kontrola skupa vozila, izbor trenutka za uključivanje, propuštanje pješaka i vozila, parkiranje vozila, usporedno uz ivicu kolovoza, vožnja unazad, otkopčavanje priključnog vozila, mjere opreza, ostavljanje vozila.

- **Vožnja u saobraćaju:** položaj skupa vozila u saobraćajnoj traci, održavanje razmaka u koloni, kontrola skupa vozila, rukovanje upravljačem i mjenjačem, mijenjanje stepena prijenosa, ubrzavanje i usporavanje, kočenje i zaustavljanje, prilagodavanje brzine saobraćajnim uvjetima bez ometanja drugih vozača, pravilno mimoilaženje, održavanje bočnog razmaka, propuštanje vozila pri mimoilaženju, vožnja u krivinama, vožnja na uzbrdici i nizbrdici, praćenje odvijanja saobraćaja; korištenje vozačkih ogledala;
- **Polazak** vozilom na uzbrdici i nizbrdici uz korištenje kočnica;
- **Polukružno okretanje** iz jednog postupka ili više postupaka;
- **Kočenje i zaustavljanje** pri različitim brzinama vožnje;
- **Vožnja u raskrsnicima:** približavanje, prestrojavanje, vožnja različitim tipovima raskrsnica i načina upravljanja saobraćajem, prilagodavanje brzine vožnje, uočavanje saobraćajne situacije, odnos prema drugim učesnicima, propuštanje vozila;
- **Postupanje prema znakovima u saobraćaju** koje daje ovlaštena osoba, svjetlosnim saobraćajnim znacima, saobraćajnim znakovima, oznakama na kolovozu;
- **Pretjecanje i obilaženje:** ispravnost postupka pretjecanja i obilaženja, provjera saobraćajnih uvjeta, upotreba pokazivača smjera, prilagodavanje brzine vožnje, postupak kada drugo vozilo pretječe;
- **Prilagodavanje brzine vožnje:** prema kolovoznim i saobraćajnim uvjetima, prema radnji koju izvodi, prema maksimalno dozvoljenoj brzini u odnosu na vrstu ceste, prema drugim učesnicima;
- Vožnja u gradu-naselju i van grada-naselja;
- **Vožnja u posebnim uvjetima:** kiša, magla, snijeg, smanjena vidljivost, ako to vremenski uvjeti dozvoljavaju;
- **Vožnja saobraćajnicama s posebnim karakteristikama:** kružni tok saobraćaja, prijelaz ceste preko željezničke pruge ili tramvajske u nivou (ukoliko postoje), vožnja uz

- stajališta vozila javnog gradskog prijevoza putnika, vožnja uzbrdicama i nizbrdicama;
- **Odnos prema drugim učesnicima u saobraćaju:** prema djeci, nemoćnim osobama, invalidima, pješacima, biciklistima, prema vozilima javnog gradskog prijevoza putnika, pravilno, nepravilno, i nepredvidivo reagiranje, reagiranje na greške drugih učesnika, praćenje postupaka drugih učesnika u saobraćaju, ugrožavanje ili ometanje drugih učesnika.
- E) Sadržaj osposobljavanja koje se sprovodi na javnoj cesti za vozača kategorije/potkategorije C1, C, C1E, CE, D1, D1E, D, DE**
- Osposobljavanje se sprovodi na javnoj cesti u stvarnim saobraćajnim uvjetima a kandidat za vozača treba obaviti slijedeće radnje:
- **Priprema vozila za vožnju:** obavljanje dnevnog (preventivnog tehničkog pregleda), provjera nivoa ulja u motoru, provjera tečnosti za hlađenje i tečnosti za pranje vjetrobrana, prilagodavanje sjedišta i ogledala, korištenje obavezne opreme vozila, priprema vozila za vuču, postavljanje sigurnosnog trokuta, postavljanje tahografskog listića, provjera signalnih i kontrolnih uređaja, provjera pritiska zraka u sistemu za kočenje;
 - **Provjera sigurnosnih faktora vezanih uz teret:** karoserija, vrata tovarnog prostora, mehanizama za tovarenje tereta (ukoliko postoje), zaključavanje kabine, osiguranje tereta;
 - **Uključivanje u saobraćaj i isključivanje iz saobraćaja:** utvrđivanje saobraćajnih uvjeta, kontrola vozila, izbor trenutka uključivanja, propuštanje pješaka i vozila, zaustavljanje, rad s tahografom, vadenje zapisnog lista i očitavanje potrebnih podataka, izlazak iz vozila, otkopčavanje priključnog vozila, osiguranje vozila od pokretanja i ostavljanje vozila;
 - **Vožnja i položaj vozila u saobraćajnoj traci:** izbor saobraćajne trake, održavanje razmaka u koloni, kontrola vozila, rad upravljačem i mjenjačem, promjena stepena prijenosa, ubrzavanje i usporavanje, kočenje i zaustavljanje, prilagodavanje brzine saobraćajnim uvjetima bez ometanja drugih vozača, pravilno mimoilaženje, održavanje bočnog razmaka, propuštanje vozila pri mimoilaženju, vožnja u krivinama, vožnja na uzbrdici i nizbrdici, praćenje odvijanja saobraćaja, korištenje vozačkih ogledala;
 - **Vožnja na redovnoj liniji** između dva mjesta (gradski ili prigradski prijevoz), udobnost i sigurnost vožnje, položaj vozila u saobraćajnoj traci, izbor saobraćajne trake, postupak na autobuskim stajalištima, održavanje razmaka u nizu (koloni), kontrola vozila, promjena stepena prijenosa, ubrzavanje i usporavanje, kočenje i zaustavljanje, prilagodavanje brzine saobraćajnim uvjetima bez ometanja drugih vozača, pravilno mimoilaženje, održavanje bočnog razmaka, propuštanje vozila pri mimoilaženju, vožnja u krivinama, vožnja na uzbrdici i nizbrdici, praćenje odvijanja saobraćaja, korištenje vozačkih ogledala;
 - **Polazak vozilom na uzbrdici nizbrdici:** polazak s pomoću ručne kočnice, ostavljanje vozila na nizbrdici ili uzbrdici i postavljanje klinastih podmetača;
 - **Polukružno okretanje vozila:** provjera saobraćajnih uvjeta, upotreba pokazivača smjera, korištenje bočne ulice, ispravnost obavljanja radnje;
 - **Parkiranje vozila** kako bi se omogućio siguran ulaz i izlaz putnika iz autobusa. Provjerava se samo prilikom ispita za kategorije/potkategorije D1, D i DE;
 - **Vožnja u raskrsnici:** približavanje, prilagodavanje brzine vožnje, uočavanje saobraćajne situacije, vožnja različitim tipovima raskrsnica i načina upravljanja saobraćajem, skretanje, odnos prema drugim učesnicima;
 - **Postupanje prema znakovima u saobraćaju** koje daje ovlaštena osoba, svjetlosno-signalnim uređajima-semaforima, saobraćajnim znakovima, oznakama na kolovozu;
 - **Pretjecanje i obilaženje:** ispravnost postupka pretjecanja i obilaženja, provjera saobraćajnih uvjeta, upotreba pokazivača pravca, prilagodavanje brzine vožnje, postupak kada drugo vozilo pretječe;
 - **Prilagodavanje brzine vožnje:** prema kolovoznim i saobraćajnim uvjetima, prema radnji koju izvodi, prema maksimalno dozvoljenoj brzini u odnosu na vrstu vozila, u odnosu na vrstu ceste i prema drugim učesnicima;
 - Vožnja u gradu-naselju i van grada- naselja;
 - **Vožnja u posebnim uvjetima:** kiša, magla, snijeg, smanjena vidljivost ako to vremenski uvjeti dozvoljavaju;
- Odnos prema drugim učesnicima u saobraćaju,** posebno prema djeci, nemoćnim osobama, invalidima, pješacima, biciklistima i drugim, prema vozilima javnog gradskog prijevoza putnika, nepravilno, nekorektno i nepredvidivo reagiranje, reagiranje na greške drugih učesnika u saobraćaju, praćenje postupaka drugih učesnika u saobraćaju, ugrožavanje ili ometanje drugih učesnika.

Prilog br. 3

Naziv auto-škole _____
 Općina: _____
 Broj: _____
 Datum: _____

Serijski broj T 00000001

Predavač: _____
 Period trajanja osposobljavanja: _____
 (datum od – datum do)

POTVRDA
o uspješno završenom osposobljavanju iz propisa o
sigurnosti saobraćaja na cestama

_____ kandidat za vozača motornog vozila kategorije/
 (Ime i prezime)
 podkategorije _____ rođen ___/___/20__ godine, sa prebivalištem u _____ osposobljavao se
 u ovoj auto-školi u trajanju od _____ nastavnih časova i uspješno završio obuku iz propisa o sigurnosti
 saobraćaja na cestama za kategoriju/podkategoriju: _____.

Ova potvrda se izdaje u svrhu polaganja ispita za vozača iz propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama.

M.P.

Potpis odgovornog lica
 u autoškoli

Naziv auto-škole _____
 Općina: _____
 Broj: _____
 Datum: _____

Serijski broj T 00000001

Predavač: _____
 Period trajanja osposobljavanja: _____
 (datum od – datum do)

POTVRDA
o uspješno završenom osposobljavanju iz propisa o
sigurnosti saobraćaja na cestama

_____ kandidat za vozača motornog vozila kategorije/
 (Ime i prezime)
 podkategorije _____ rođen ___/___/20__ godine, sa prebivalištem u _____ osposobljavao se
 u ovoj auto-školi u trajanju od _____ nastavnih časova i uspješno završio obuku iz propisa o sigurnosti
 saobraćaja na cestama za kategoriju/podkategoriju: _____.

Ova potvrda se izdaje u svrhu polaganja ispita za vozača iz propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama.

M.P.

Potpis odgovornog lica
 u autoškoli

Prilog br. 4

Naziv auto-škole _____
 Općina: _____
 Broj: _____
 Datum: _____

Serijski broj U 00000001

Instruktor vožnje: _____
 Period trajanja osposobljavanja: _____
 (datum od – datum do)

POTVRDA
o uspješno završenom osposobljavanju iz upravljanja
motornim vozilom

_____ kandidat za vozača motornog vozila kategorije/
 (Ime i prezime)
 podkategorije _____ rođen __/__/20__ godine, sa prebivalištem u _____ osposobljavao se
 u ovoj autoškoli u trajanju od _____ nastavnih časova i uspješno završio obuku iz upravljanja motornim
 vozilom.
 Kandidat je prijedhodno položio ispit iz propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama o čemu mu je nadležni organ
 _____ izdao uvjerenje broj _____ od __/__/20__ godine i ispit iz pružanja prve
 pomoći o čemu mu je nadležni organ _____ izdao uvjerenje broj _____ od
 __/__/20__ godine.

Ova potvrda se izdaje radi polaganja ispita iz upravljanja motornim vozilom.

M.P.

Potpis odgovornog lica
u autoškoli

Naziv auto-škole _____
 Općina: _____
 Broj: _____
 Datum: _____

Serijski broj U 00000001

Instruktor vožnje: _____
 Period trajanja osposobljavanja: _____
 (datum od – datum do)

POTVRDA
o uspješno završenom osposobljavanju iz upravljanja
motornim vozilom

_____ kandidat za vozača motornog vozila kategorije/
 (Ime i prezime)
 podkategorije _____ rođen __/__/20__ godine, sa prebivalištem u _____ osposobljavao se
 u ovoj autoškoli u trajanju od _____ nastavnih časova i uspješno završio obuku iz upravljanja motornim
 vozilom.
 Kandidat je prijedhodno položio ispit iz propisa o sigurnosti saobraćaja na cestama o čemu mu je nadležni organ
 _____ izdao uvjerenje broj _____ od __/__/20__ godine i ispit iz pružanja prve
 pomoći o čemu mu je nadležni organ _____ izdao uvjerenje broj _____ od
 __/__/20__ godine.

Ova potvrda se izdaje radi polaganja ispita iz upravljanja motornim vozilom.

M.P.

Potpis odgovornog lica
u autoškoli

Prilog br. 5

Naziv auto-škole _____
 Općina: _____
 Broj: _____
 Datum: _____

Serijski broj D 00000001

Instruktor vožnje: _____
 Period trajanja osposobljavanja: _____
 (datum od – datum do)

POTVRDA
o završenom dodatnom osposobljavanju iz upravljanja
motornim vozilom

_____ kandidat za vozača motornog vozila kategorije/
 (Ime i prezime)
 podkategorije _____ rođen __/__/20__ godine, sa prebivalištem u _____ osposobljavao se
 u ovoj autoškoli u trajanju od _____ dodatnih nastavnih časova.

Ova potvrda se izdaje radi polaganja ispita iz upravljanja motornim vozilom.

M.P.

Potpis odgovornog lica
 u autoškoli

.....

Naziv auto-škole _____
 Općina: _____
 Broj: _____
 Datum: _____

Serijski broj D 00000001

Instruktor vožnje: _____
 Period trajanja osposobljavanja: _____
 (datum od – datum do)

POTVRDA
o završenom dodatnom osposobljavanju iz upravljanja
motornim vozilom

_____ kandidat za vozača motornog vozila kategorije/
 (Ime i prezime)
 podkategorije _____ rođen __/__/20__ godine, sa prebivalištem u _____ osposobljavao se
 u ovoj autoškoli u trajanju od _____ dodatnih nastavnih časova.

Ova potvrda se izdaje radi polaganja ispita iz upravljanja motornim vozilom.

M.P.

Potpis odgovornog lica
 u autoškoli

Prilog br. 6

DNEVNIK
O IZVOĐENJU NASTAVE IZ PROPISA O SIGURNOSTI
SAOBRAĆAJA NA CESTAMA

(Oznake grupe-odjeljenja)

PREDMET

**Predavači teoretske
nastave:**

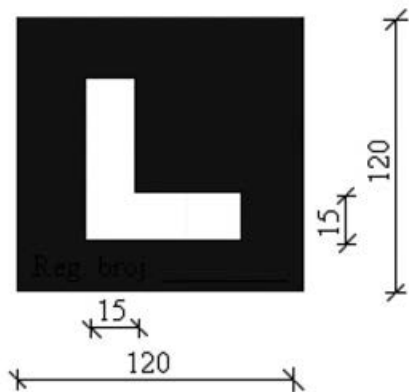
1. Propisi o sigurnosti saobraćaja na cestama

1. _____
2. _____
3. _____

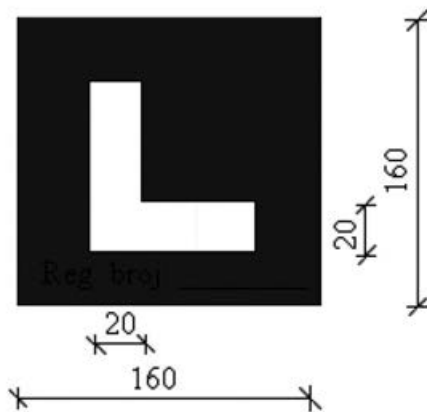
DATUM	VRIJEME IZVOĐENJA ČASA (od-do)	NASTAVNI ČAS (TEME)	ODSUTNI KANDIDATI	POTPIS NASTAVNIKA
			1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____ 6. _____ 7. _____ 8. _____ 9. _____ 10. _____	

Prilog br. 8

DIMENZIJE I IZGLED TABLICE ZA MOTOCIKLE

DIMENZIJE I IZGLED TABLICE ZA SVA MOTORNA VOZILA OSIM MOTOCIKLA

Prilog br. 9

NAZIV I OZNAKA AUTOŠKOLE

Prilog br. 10

DIMENZIJE I IZGLED TABLICE ZA AUTOŠKOLU

